

Rémálmok és utópiák –

■ FELNŐNI AZ ELEKTRONIKUS MÉDIA VILÁGÁBAN

Divattémák mindig vannak. A legutóbbi időkben senki nem engedheti meg magának, hogy ne fogalmazzon meg bármiféle véleményt a gyermekeket érő médiaerőszakkal kapcsolatban.

Magyarországon a szakirodalom jó pár éve tárgyalja a témát változatos műfajokban és általában elítélve a gyermekeket kiszolgáltatottá és egyben agresszívá tevő audiovizuális sokkot, felelőssé téve a műsorgyártókat, jogalkotókat és jogalkalmazókat, bíróságokat és médiahatóságot, pedagógusokat és szülőket. Létrejött néhány, a gyermekek valós vagy vélt érdekeit védő civil mozgalom, amely elsősorban médiaetikai és műsorszerkesztési, illetve fogyasztói és szülői érdekvédelmi vonalon indult el, és kezdett tárgyalni mindazokkal az érintettekkel, akik dönthetnek a felmerült kritikákban is megfogalmazott igényekről: kevesebb erőszakot, több és változatosabb, kifejezetten gyermekeknek szánt és való műsorkínálatot, megkülönböztető jelzéseket és figyelemfelhívásokat...Több internetes oldal is felvállalta a média monitorozását: az egyik gyermekközönségnek szól, a másik médiapedagógusoknak, a harmadik szülőknek. A kormányzat –elsősorban a Gyermek, Ifjúsági és Sport Minisztériumon keresztül – felvállalta, hogy széleskörű szakmai és civil közösségek bevonásával, konferenciákon és projekteken keresztül valósítsa meg "Kevesebb erőszakot a médiában!" elnevezésű kampányát, a jogalkotásban végbement médiatörvényi módosítások eredményét pedig azóta is nap mint nap láthatjuk a képernyőn, kinek megnyug-

vására, kinek bánatára. Kérdés, hogy a Médiatörvény szigorúbb gyermekvédelmi szempontú rendelkezéseinek bevezetésével – amellet, hogy a szabályozás EU-konformmá vált –, ténylegesen mit is sikerült elérni.

Ami nem kérdés, az az, hogy a világban nagyon sokféle irányzat bontakozott ki az elmúlt évtizedekben a gyermekeket érő médiaerőszak megítélésével kapcsolatban, és nem árt a tájékozódás a lehetőségekről és a korlátokról, a működő modellekről, érvrendszerekről és kutatási eredményekről, mindezt olyan korban, amikor viszonylag nehéz –akár szülőként, akár gyermekvédelmi szakemberként – eligazodni, és biztos irányt találni, vagy csupán biztonságosan kísérletezni választásaink mentén gyermekeink nevelésében. Tévészünk? Ne tévészünk? Tévészünk okosan? Azt meg hogyan kell?

Megjelent egy könyv, amely azt vizsgálja – nyugodtam mondhatom: a lehető legkomplexebb módon –, hogy mivel is járhat felnőni az elektronikus média világában. Körüljárja, mit is jelent a gyermekkor, hányféleképpen értelmezhető ez, milyen gyermek-sztereotípiákkal találkozunk mindennapjainkban és a különböző gyermekkorral kapcsolatos tudományokban. Ez önmagában is megérné, hogy hozzálássunk, hiszen a legkorábbi megközelítésekből indul ki, de

nem lehet nem folytatni. Akit izgat az elektronikus nemzedék világlátása, sorsa, aki tudni szeretné mit rejt az információs gettó, az biztosan tovább olvas.

Ami a könyvet a gyermekvédelmen túl médiaelméleti szempontból is izgalmas teszi, hogy a gyermeklét változásai, az erőszak gyermekekre tett hatásának szempontja, vagy a gyerek mint fogyasztó bemutatása mellett, a média világnak változásait, sajátos – a megértéséhez mindenképpen szükséges – belső törvényszerűségeit, a működésére-hatásmechanizmusára vonatkozó számos elméletet is leír.

Nem utolsó sorban pedig – talán a hazai gyermekvédelmi törvény vonatkozó paragrafusának értelmezését és alkalmazását is elősegítve –, a gyermek médiajogaival foglalkozik.

Az utóbbi évek e témában íródott legkörülményesebb könyve, előszava szerint szerzője elfogulatlanul és szakértelemmel ír egy olyan kérdéskörrel, amelyben általában az érzelmeké a főszerep.

*David Buckingham: A gyermekkor halála után
Helikon Huszonegy, sorozatszerkesztő:
Mihancsik Zsófia
Helikon Kiadó, 2002.*

Gyórfi Éva

Gyerekekre hangolva

■ A legtöbb szülő őszintén szereti gyermekét, mégis kevés gyermek érzi szülei feltétel nélküli szeretetét. Mi a magyarázata ennek az ellentmondásnak? Elsősorban az, hogy kevesen tudják meggyőzően – azaz gyermekük számára tapasztalhatóan – kifejezni érzéseiket. A házasság-terapeuta, illetve gyermekpszicháter szerzőpáros így vall erről:

„Könyvünkkel a szülői hivatás egyik legfontosabb feladatára szeretnénk felhívni a figyelmet – a gyermek szeretetigényének betöltésére. Ha meg van győződve szeretetünkről, sokkal készségesebben fogadja a szülői irányítást élete minden területén. Abban szeretnénk segíteni a szülőknek, hogy tapasztalhatóbbá és érezhetőbbé tudják tenni gyermekük iránti szeretetüket. Ez pedig akkor lehetséges, ha azon a szeretet-nyelven beszélnek vele, amelyet a legjobban megért, és amelyre a legfogékonyabban reagál.”

A „Gyerekekre hangolva” című könyv a két neves szerző pszichológiai felismeréseinek ötvözésével figyelemreméltó és a gyakorlatban is jól használható megállapításokat tartalmaz. Meggyőződésük szerint a nevelésben minden a szülő-gyermek szeretetkapcsolatán múlik.

Ross Campbell-től származik a szeretet-tank klasszikussá vált fogalma. Mint könyveiben kifejti, minden gyermeknek van egy ún. érzelmi szeretet-tankja, amelynek meg kell telnie szeretettel. Ha a gyermek érzi, hogy szeretik, akkor kiegyensúlyozott lesz, amikor azonban érzelmi tankja kiürül, rosszkedvű kezd. A gyermekek helytelen viselkedésének hátterében nagyrészt a szeretet utáni kielégítetlen vágy rejlik.

Gary Chapman a kommunikáció-pszichológia eredményeire alapozva fontos felfedezést tesz: a szeretetközlés többféle csatornán át történhet, és mindenki – gyermekek és felnőttek egy-

ránt – alapvetően öt kommunikációs csatorna egyikén fejezi ki és fogadja be a szeretetet. A szeretetközlésnek ez az öt módja: a testi érintés, az elismerő szavak, a minőségi idő, az ajándékozás és a szívesség.

Az egyes szeretet-nyelvek részletes bemutatása után a szerzők külön fejezetben tárgyalják azokat a szemponthoz, amelyek megkönnyítik a szülők számára a gyermekükre jellemző szeretet-nyelv felismerését.

A szeretet-nyelvekkel összefüggésben a szerzők részletesen kitérnek a fegyelmzés kérdésre is. Hangsúlyozzák, hogy az eredményes fegyelmzés alapja és feltétele az, hogy a gyermek érzelmi tankja folyamatosan tele legyen. Annál készségesebben fogadja az útmutatást és irányítást, minél inkább érzi szülei szeretetét.

A szerzők a fegyelmzés kérdését is a gyermek szükségletei felől közelítik meg, amikor arra bátorítják a szülőket, hogy gyermekük helytelen viselkedéséhez ne a szokásos „Mit tegyek, hogy a viselkedése megjavuljon?” kérdéssel közelítsen (ami egyik oka a büntetés túlzott alkalmazásának), hanem inkább a „Mire van szüksége a gyermekemnek, amikor helytelenül viselkedik?” kérdésre keresse a választ, ami jóval pozitívabb nevelési módszerek alkalmazásához vezet.

Tanulságos és minden szülő számára megszívlelendő a szeretetteljes családi légkör és a gyermek tanulási képességének összefüggéséről szóló fejezet. „Világosan kell látnunk – írják –, hogy a gyermek életkorának megfelelő érzelmi érettségre van szüksége ahhoz, hogy tanulási képessége optimálisan fejlődjön. Vagyis minél érettebb és kiegyensúlyozottabb érzelmileg, annál jobban tud tanulni. A gyermek érzelmi fejlődésére pedig szülei vannak a legnagyobb hatással. A legtöbb, amit a gyermekünk tanulmányi előmenetele érdekében tehetünk, ha feltétel nélkül

szeretjük őt, és ezt elsődleges szeretet-nyelvének rendszeresen ki is fejezzük.”

A szerzők külön fejezetben foglalkoznak a harag és a szeretet összefüggésének megvilágításával. Meggyőződésük, hogy a legnagyobb veszély, ami gyermekeinkre leselkedik – a saját haragjuk, illetve az, ha nem tanulják meg haragos indulataikat érett módon kezelni. A Campbell által kidolgozott „indulat-skála” segítségével minden szülő könnyen megállapíthatja, hogy gyermeke (és saját maga) hol tart a harag érett és pozitív kifejezése felé vezető úton, s hogyan segítheti a fejlődés következő lépésének megtételére.

A szerzők nyomatékosan felhívják a figyelmet az ún. passzív-agresszív magatartás veszélyeire, amely a harag kifejezésének közvetett, sokszor nem tudatos és gyakran önveszélyes módja.

A könyvben maguk a gyerekek is megszólalnak, és az egyes szeretet-nyelvekhez kapcsolódva elmondják, mit jelent számukra elsődleges szeretet-nyelvük használata.

A szerzők sok gyakorlati példával és szemléletes esettírással illusztrálják mondanivalójukat. Az egyes fejezeteket olyan gondolatébresztő kérdések és gyakorlati feladatok egészítik ki (egyéni tanulmányozásra éppúgy hasznosak, mint csoportos megbeszélésre), amelyek elősegítik a könyv mondanivalójának alkalmazását.

A „Gyerekekre hangolva” című könyvet haszonnal forgathatja minden szülő, nevelő és tanár, aki harmonikus kapcsolatot szeretne kialakítani a rábízott gyerekekkel.

Lehoczky Tünde

*Gary Chapman és Ross Campbell: Gyerekekre hangolva
- A gyerekek öt szeretet-nyelve
Harmat Kiadó, 2002.*

Korlátok és lehetőségek

■ NEMZETKÖZI GYEREKTELEFON KONFERENCIA, POZSONY, 2003. MÁRCIUS 6–8.

Úgy másfél éve lehetett, a szlovák követségről érkezett egy telefonhívás: a követség munkatársa elmondta, egy találkozást szeretne a követségen szervezni a szlovák és a magyar gyerektelefonos tapasztalatok megbeszélésére.

Mint megtudtuk, a szlovák gyerektelefon-szolgálatot Eva Dzurindova asszony, a miniszterelnök felesége képviseli, aki akkor férjével Budapesten tartózkodott. Eva Dzurindova évek óta igen tevékeny tagja az UNICEF szlovák bizottságának. A szlovák Gyerekvonal is az UNICEF támogatásával indult útjára 9 éve. A beszélgetés érdekes, intenzív volt, amiben nagy szerepe volt Dzurindova asszonynak. Imponáló volt, milyen részletesen és nagy mélységben ismeri a telefonszolgálatban végzett munkát. Tudja

azokat a problémákat, amelyekkel kapcsolatban a gyerekek hívják a szolgálatot. A beszélgetés közben fölmerült egy kelet-közép-európai gyerektelefon-konferencia ötlete, mivel látható volt, milyen sok közös, csak erre a régióra jellemző történet, társadalmi változást élünk meg, s érzékeljük, hogy mindezek hogyan hatnak a gyerekekre.

2003 elején befejeződött egy három éves együttműködési periódus a szlovák Gyerekvonal és a brit nemzeti gyerektelefon szolgálat, a ChildLine között. Az

együttműködést a British Council és az UNICEF támogatta. Ezt a szakaszt az együttműködés eredményeit bemutató konferenciával kívánták lezárni. A cseh, a lengyel, a lett, az észt, a román, a szlovén, a magyar gyerektelefon szolgálatok meghívásával lett a konferencia nemzetközi, pontosabban kelet-, közép-, illetve közép-kelet-európai.

A program jól mutatta ezt a kettős célt: az előadónak több mint a fele a szlovák telefonszolgálatok szakemberei közül került ki.

A konferenciát a szlovák munka-szociális és családjogi miniszter, L'udovit Kanik beszéde nyitotta meg. Kiemelte a civil és kormányzati szervezetek együttműködésének szükségességét. A konfe-